

Resûlullahın ana, baba ve bütün dedeleri hep mü'min, sâlih idi

Seyyid Abdülhakem âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ efendinin bir mektâbudur.

Sâfiyye-i aliyyenin bâlyâklerinden, peyh Ebâ-Hasen-i pâczilânin âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ talebesi, peyh Ebâ Mârsânin âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ yetipdirdi Eviyânın en yâkseđi olan imâm-ý Busayrâ âcerahmetullah yazmýp olduđu (Kasâde-i hemziyye)de, Peygamberimizi âesallallahâ aleyhi ve sellemâ medh ederken, (O en iyi insanın analary, babalary da, hep iyi idi. Allahâ teâliâ, mahIâklarý arasynda, Onun iâşin en iyi analary, babalary seâşdi) demekdedir.

Âfepidli islâm dillerinde yazılmýp mevlidlerin hepsinde, Peygamberimizin ana ve babasýn tertemiz olduklary yazýlýdır. Mesû vatanýmýzn her kâbesinde, her zemân seve seve okunan Sâleymân Âfelebânin mevlidinde pâyle yazýlýdır:

Mustafâ nârunu, alnýnda kodu,
Bil Habâbim nârudur, bu nârdedi.

Kýldý ol nârdi, anýn alnýnda karar,
Kaldý anýn ile, nice râzigâr.

Sonra Havvâ alnýna, nakl etdi bil,
Durdu anda dahâ nice ay ve yıl.

Pis dođdu, ona nakl etdi nârdi,
Anýn alnýnda, tecellâ kýldý nârdi.

Ýrdi Ýbrâhâ ve Ýsmââle hem,
Sâiz uzanýr, ger kalanýn der isem.

Ýpbu resm ile mâselsel, muttasýl,
Tâ olunca Mustafâya mântekýl.

Geldi Âşân ol rahmeten lil Âlemân,
Vardý nârdi, anda karâr kýldý hemân.

Peygamberimizin âesallallahâ teâliâ aleyhi ve sellemâ ve bâtân Peygamberlerin âealeyhimâsselâmâ babalarnýn hiâşbiri kâfir deđil, apađy kimseler deđildi. Bunu isbâet eden Âcyet-i kerâme ve hadâs-i perâflerden baâtmýz.

1 â" Kurân-ý kerâmden sonra en kýymetli, en dođru kitâb olan (Buhârâ-yi perâf)deki bir hadâs-i perâfde, Peygamberimiz buyurdu ki: (Her asrda, her zemânda yapýyan insanlarnýn en iyilerinden, seâşlimiplerinden dânyâcya getirildim).

2 â" Binlerle hadâs kitâblarýndan ikinciliđi kazanmýp olan, imâm-ý Mâslimin âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ kitâbý perâfde, (Allahâ teâliâ, Ýsmââle âealeyhisselâmâ evlâdýndan, Kinâne ismindeki kimseyi ve onun sâilâ ismindeki zâctý beđendi, seâşdi. Kureyb evlâdýndan da, Hâcîm ođullarýn sevdi. Onlardan da, beni sâzâp seâşdi) buyurdu.

3 â" Tirmizânin bildirdiđi hadâs-i perâfde, (Allahâ teâliâ, insanlary yaratdy. Beni insanlarnýn en iyi kýsmýndan vâcâ) sonra, bu kýsmlarýndan en iyisini Arabistânda yetipdirdi. Beni bunlardan vâcâde getirdi. Sonra evlerden, Âcilelerden en iyilerini seâşip, beni bunlardan meydâna getirdi. O hâcîde, benim râhum ve cesedim, mahIâklarýn en iyisidir. Benim silsilem, ecdâdým en iyi insanlardýr) buyurulmuđdur.

4 â" Kýymetli hadâs Âclimlerinden Taberânânin kitâbýndaki bir hadâs-i perâfde, (Allahâ teâliâ, herpeyi yokdan vâcâ Herpey iâşinden insanlary sevdi, kýymetlendirdi. Ýnsanlar iâşinden de seâşdiklerini Arabistânda yerlepdirdi. Arabistândaki seâşlimipler arasyndan da, beni seâşdi. Beni, her zemândaki insanlarnýn seâşlimiplerinde, en iyilerinde bulundurdu. O hâcîde, Arabistânda bana bađly olanlary sevenler, benim iâşin severler. Onlara dâpmanlýk edenler, bana dâpmanlýk etmiđ olurlar) buyurulmuđdur. Bu hadâs-i perâf, (Mevâhib-i ledânniyye)nin baýnda da yazýlýdır.

5 â" (Mevâhib-i ledânniyye)de ve Zerkânânin âcerahmetullahi teâliâ aleyhâ berhinde diyor ki, (Abdülillah bin Abbâ âceradýyallahâ anhâ mâcâ bildirdiđi hadâs-i perâfde, (Benim dedelerimin hiâşbiri zinâc yapmadý. Allahâ teâliâ, iyi babalardan, temiz analardan getirdi. Dedelerimden birinin iki ođlu olsaydy, ben bunlarnýn en hayrlýsýnda, en iyisinde bulunurdum) buyuruldu. Ýslâmiyyetden Ânce Arabistânda zinâc Âşok olurdu. Bir kadýn, bir kimse ile nice zemân metres olarak yapar, sonra evlenirdi. [Kâfirler, pimdi de pâyle yapýyorlar.] Âdem aleyhisselâm, Âleceđi zemân, ođlu pâet aleyhisselâm dedi ki: (Yavrum! Bu alnýnda parlyyan nârdi, son Peygamber olan Muhammed aleyhisselâmýn nârdur. Bu nâru, mââmin, temiz ve afâf hanýmlara teslâm et ve ođluna da pâyle vasýyyet et!). Muhammed aleyhisselâmga gelince kadar, pâtân babalar, ođullarýna pâyle vasýyyet etdi. Hepsi, bu vasýyyeti yerine getirip, en asâ, en kibâr kýz ile evlendi. Nârdi, temiz alýnlardan, temiz kadýnlardan geâşerek, sâhibine yetipdi). Allahâ teâliâ, Tevbe sâresinde, kâfirlerin necs, pis olduđunu bildiriyor. Resâullah âesallallahâ aleyhi ve sellemâ efendimiz, bâtân dedelerinin temiz olduđunu bildirir. gâre, kâfir olan, pis olan Âzerin, bu nâra kavupmamasý, bunun iâşin de Ýbrâhâ aleyhisselâm babasý olmamasý lâ

gelir. Âzer, YbrâçhÂ©m aleyhisselâçmýn babasýdýr demek, yukarydaki hadâ©s-i þerâ©flere inanmamak olur. Molla CâçmÂ© â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhâ©• fâçrisÂ© (þevâçhid-Â¼n-NÂ¼bÂ¼vve) kitâçbynda buyuruyor ki, (Muhammed aleyhisselâç zerresini tapýdyðy iâşin, Âdem aleyhisselâçmýn alnýnda nÂ¼r parlyyordu. Bu zerre, hazret-i Havvâçya ve ondan da, ÞÂ©t aleyhisselâçma ve bÂ¼ylece, temiz erkeklerden, temiz kadýnlara ve temiz kadýnlardan temiz erkeklere geâşdi. O nÂ¼r da, zerre ile birlikte alýnlardan, alýnlara geâşdi).

(Kýsas-y enbiyâç)da kýrksekizinci sahâ©fede diyor ki, (Resâ¼lullahýn â©esallallahÂ¼ aleyhi ve sellemâ©• dedelerinden birinin olsa, yâçhud bir kabâ©le iki kola ayrýlsa, Hâçtem-Â¼l-Enbiyâçnýn â©esallallahÂ¼ teâçlîâç aleyhi ve sellemâ©• soyu, en þeret olan tarafda bulunurdu. Her asrda, onun dedesi olan zâçt, yâ¼zâ¼ndeki nÂ¼rdan belli olurdu. Ýsmâçâ©TMÂ©l aleyhisselâçmýn alnýnda da bu nÂ¼r vardý. Sabâçh yýldýzy gibi parlady. Bu nÂ¼r, ona babasýndan kalmýþ, bundan da evlâçdларыna geâşerek, ve Nizâçra gelmiþdi.

Nizâçr, az birpey demekdir. Bâ¼yle adlanmasý bÂ¼yle olmuþdur: Bu dâ¼nyâçya gelince, babasý Meâ©TMadd, oðlunun alnýnda gâ¼râ¼p sevinmiþ, bÂ¼yâ¼k ziyâçfet vermip ve bÂ¼yle oðul iâşin, bu kadar ziyâçfet az birpeydir demekle, oðlunun adý Nizâçr kalmýþdy. Bu nÂ¼r, Muhammed aleyhisselâçmýn nÂ¼ru idi. Âdem aleyhisselâçmdan beri, evlâçddan evlâçda geâşerek, asl sâçhibi olan Hâçtem-Â¼l-Enbiyâç hazretlerine gelmiþdir.

Bâ¼ylece, Âdem oðullary iâşinde, Muhammed aleyhisselâçmýn nÂ¼runu tapýyan, seâşilmip bir soy vardý ki, her asrda, bu soy olan zâçtýn yâ¼zâ¼ pekâşok gâ¼zel ve parlak olurdu. Bu nÂ¼r ile, kardepleri arasýnda belli olur, iâşinde bulunduðu kabâ©le, bapka kabâ©lelerden dahâç Â¼stÂ¼n, dahâç þerefli olurdu).

6 â©• ÞÂ¼â©TMarâç sÂ¼resi, ikiyâ¼zondokuzuncu âçyetinde meâçlen, (Sen, yaâ©TMnÂ¼r Senin nÂ¼run, hep secde edenlerden sana inkýlâçb etmiþ, ulaþmýþdyr) buyuruldu. Ehl-i sÂ¼nnet âçlimleri â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhim ecmaâ©TMÂ©nâ©•, bu âç tefsâ©r ederken, (BÂ¼tâ¼n ana ve babalarynýn mâ¼â©TMmin ve gâ¼nâçhsýz olduðunu) anlamýþlardýr. (Eshâçb-y kirâçm) ki bildirildiði gibi, Ehl-i sÂ¼nnet bÂ¼yâ¼klerini ÞÂ©â©TMÂ© sananlar, (Bunlar, ÞÂ©â©TMÂ©lerin sÂ¼zâ¼dâ¼r) diyenler de vardýr.

Ehl-i sÂ¼nnetin bÂ¼yâ¼kleri â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhim ecmaâ©TMÂ©nâ©• buyuruyor ki: Babasý Abdâ¼llah ile anasý Â YbrâçhÂ©m â©ealeyhisselâçmâ©• dâ©ninde idi. Yaâ©TMnÂ¼r, mâ¼â©TMmin idi. AllahÂ¼ teâçlîâçnýn, bu ikisini diriltip Peygamber â©esallallahÂ¼ aleyhi ve sellemâ©• kelime-i behâçdet ipitmeleri ve sÂ¼ylemeleri, Â©mâçna gelmek iâşin deðil, bu Â¼mmetde þereflemeleri iâşindi. (Akraþçna dâ¼âç etmel) âçyet-i kerâ©mesi, Ebâ¼ Tâçlib iâşin idi. Ana ve babasý iâşin deðildi. Ýmâç aâ©TMzamýn (Fýkh-y ekber) kitâçbýnýn, elimizde bulunan tercemelerinde, bu ikisinin, Â©mâçnsýz â¼ldâ¼dâ¼ yazýlý ise de, Ý kendi eli ile yazdyðy kitâçbda, Â©mâçnla â¼ldâ¼kleri yazýlýdyr. Sonradan, dâ¼pmanlaryn bir (mâç) silerek, bu yanlýþlýðýn ka anlaþýmýþdyr.

Ýmâçm-y aâ©TMzam Ebâ¼ Hanâ©fenin â©erahmetullahi aleyhâ©• el yazsý ile olan (Fýkh-y Ekber) kitâçby, emâ©râ¼lmâ¼â© â©eradyallahÂ¼ anhâ©• mubâçrek elleri ile yazdyðy ve behâçdet kaný ile boyanmýþ olan Kurâ©TMâçn-y kerâ©min bir kýsmý Hâ¼lâçgâ¼nâ¼n Baðdâçd þehrini yakýp, sekizyâ¼zbinden ziyâçde mâ¼slimâçný â¼ldâ¼rdâ¼dâ¼ altýyâ¼zellaltý senesinin bapka kýymetli kitâçblar ile birlikte Semerkanda gâ¼tâ¼râ¼lmâ¼þ, burasýnýn da, 1284 [m. 1868] senesinde, Ruslaryn idâçresine geâşmesi ile, bu kitâçblar Petersburg þehrine nakl ve oranýn meþhâ¼r kâ¼tâ¼bhâçnesine konup ehemmiyyet ile saklandýðýný (Kâçmâ¼s-Â¼l aâ©TMlâçm) sâçhibi Þemseddâ©n Sâçmâ© beð â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhâ©• Semerkand bildirmektedir. 1335 [m. 1917] de Ufa þehrine ve 1341 [m. 1923] de oradan Tapkendde hâçce Ubeydâ¼llah-y Ahrâçr câçmiâ©TMine nakl edildi.

Halâ©fe Â-mer-Â¼l Fâçrâ¼k ve Osmâçn-y Zinnâ¼reyn ve Alâ©yy-Â¼l Mâ¼rtedâçnýn â©eradyallahÂ¼ teâçlîâç anhâ¼mâ©• elleri ile yazýlmýþ olan Mushaf-y þerâ©flerden baâ©TMzy sahâ©feleri, Ýstanbulda, Sâ¼leymâçniyye câçmiâ©TMi þerâ©fi yanýn mâ¼zesinde mevcâ¼ddur. Arzâ¼ edenler gâ¼retilir.

Ýslâçm dâ©nine inanmýyanlar, vaktâ©le AllahÂ¼ teâçlîâçnýn Tevrâçt ve Ýncâ©l kitâçblaryný deðþirdikleri gibi, zemâçn zem bÂ¼yâ¼klerinin kitâçblaryna da el uzatdy. Meselâç, Muhyiddâ©n-i Arabâ©nin â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhâ©• (Fâ¼sâ¼s) (Fâ¼tâ¼hâçt) kitâçblaryna baâ©TMzy þeyler karýþdyrdýlar ise de, az zemâçnda meydâçna âşýkarýldý. Bâ¼yâ¼k âçlim Abdâ¼ Þaâ©TMrâçnâ© â©erahmetullahi teâçlîâç aleyhâ©• (Kibrâ©t-i ahmer) ve (Elyevâçkâ©t) kitâçblarynda bunu â©zâçh etmekteki islâçmiyyeti, genâşlere yanlýþ ve bozuk olarak tanýtmak siyâçseti her tarafda iþlemekde, bunlary susduracak hakâ©kâ© bir din âçliminin dâ¼nyâçda kalmamýþ gibi olduðu gâ¼râ¼lmektedir.

Celâçleddâ©n-i Râ¼mâ© â©ekuddise sirruhâ©•, bu sebebden dolayý (Mesnevâ©)sini nazm þeklinde yazarak, dâ¼pmanlaryn deðþirdirmesine imkâçn býrakmamýþdyr.

Ýbni Â,bidâ©n â©ealeyhirrahmeâ©•, (Dâ¼rr-Â¼l-muhtâçr) þerhinde, kâçfirin nikâçhýný anlatmaða baþlarken ve Hamevâ© â© teâçlîâç aleyhâ©• (Epbâçh) hâçþiyesinde (Hazar-vel-ibâçha) bahsinde ve (Mirâ©TMâçt-i kâçinâçt)da, islâçm âçlimlerinin âşepi anlatarak, buyuruyorlar ki: (Hakâ©kati anlýyan bÂ¼yâ¼k âçlimlere gâ¼re, Peygamberimizin â©esallallahÂ¼ aleyhi ve sellemâ©• ve babasýnýn Â©mâçnly olup olmadýðýný konupmamaly ve konupurken edebi gâ¼zetmelidir. Hadâ©s-i þerâ©fde, (Â-Iâ¼leri k dirileri incitmeyiniz) buyuruldu. Bunu konupmamak, â¼ðrenmemek insana zarar vermez ve kabrde ve kýyâçmetde sorulmýyacakdyr. Ýine buyuruyorlar ki, (AllahÂ¼ teâçlîâç, Peygamberimize ikrâçm ederek, vedâçâ©TM haccýnda ana babasýný dirilti. Resâ¼lâ¼ne Â©mâçn etdiler. Bunu, Kurtubâ©nin ve Muhammed bin Ebâ¼ Bekr ibni Nâçsýr-Â¼d-dâ©nin bildirdikleri sahâ©h hadâ©s beyâçn buyurmaktadır. Benâ©-Ýsrâçâ©lin â¼ldâ¼rdâ¼dâ¼ kimseyi diriltip kâçtilini haber vermesi ve Â¼sâ¼

aleyhisselâcmýn ve Muhammed aleyhisselâcmýn dâ¼âclary ile nice mevtâclary diriltmesi de bâ¼yle ikrâcm idi. (Cehennemlik olanlar iâ¼in benden magfired istemel!) meâclindeki âcyetin Resâ¼ullahýn mubâcrek ana ve babasý iâ¼in olduú sâ¼zâ¼ doðru deðildir. (Mâ¼slim)in bildirdiði (Babam ve baban atepdedirler) hadâ¼s-i perâ¼fi ictihâd ile sâ¼ylenmiþ idi. Âzmâcnlý olduklary sonradan bildirildi). (Ahvâ¼-i etfâ¼-i-l-mâ¼slimâ¼n) kitâ¼bynda, Hadâ¼ce âœradýyallahâ¼ anhâ¼câœnýn iki â¼ocuðu iâ¼in dâ¼ buyurmuþdu. Cehennemde olmadýklary sonradan bildirildi demektedir.

Â,yet-i kerâ¼me ve hadâ¼s-i perâ¼flerden anlapýldýy ve binlerce islâcm kitâ¼bynda yazýldýy Â¼zere, Peygamberimizin âœ aleyhi ve sellemâœ analarý ve babalarý arasýnda bulunmakla þereflenlen bahtiyâclaryn hepsi, zemâcnlaryn ve memleketlerin asâ¼, en þerâ¼f, en cemâ¼, en temiz zâ¼ctlary idi. Hep azâ¼z, mâ¼kerrem ve muhterem idi. Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn babada, bâ¼ylece, mâ¼âœmin idi ve fenâ¼ ahlâ¼kdan ve â¼dâ¼, Â¼irkin sýfatlardan uzak idi. Kâ¼fir olan Â¼zer, babasý deðil, amca

Â¼-i Ýmrâ¼cn sâ¼resinin babýnda bildirildiði Â¼zere, Kurâ¼n-ý kerâ¼min âcyetleri iki dâ¼rlâ¼dâ¼r: Biri, (Muhkemâ¼) olup aâ¼yk, meydâ¼nda olan âcyetlerdir. Ýkincisi (Mâ¼teþâ¼bihâ¼) olup, maâ¼nâcsý kapalý olan âcyetlerdir. Bunlara gâ¼râ¼le mephâ¼r olan maâ¼nâcyý vermeyip, mephâ¼r olmýyan maâ¼nâc verilir. Bunlaryn aâ¼yk ve mephâ¼r maâ¼nâclaryn vâ¼ islâcmiyyete uygun olmazsa, mephâ¼r olmýyan maâ¼nâc vermek, yaâ¼nâœ (Teâ¼vâ¼) etmek âœcâœb eder. Aâ¼yk maâ¼nâc gâ¼nâch olur. Meselâœ, tefsâ¼r â¼limleri (Yed), yaâ¼nâœ (el) kelimesine (kudret), gâ¼câ¼ yetmek maâ¼nâcsýný vermip bunlar gibi, Enâ¼m sâ¼resinde meâ¼-i þerâ¼fi, (Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ babasý Â¼zere dediði zemâ¼cn...) olan yetmiþdâ¼rdâ¼ncâ¼ âcyet-i kerâ¼mesine de, aâ¼yk maâ¼nâcsý verilemez. Â¼â¼nki, Â¼zer kelimesi, (baba) kelimesinin atfâ¼ olduú (Beydâ¼vâ¼) âœrahmetullahi teâ¼lâœ aleyhâœ tefsâ¼rinde yazýlýdýr. Bir kimsenin iki ismi olup, bu iki ism, birlikte sâ¼ vakt, birinin mephâ¼r olmadýy, ikincisinin mephâ¼r olduú anlapýlýr. Mephâ¼r olmýyan birincisindeki kapalýlýy aâ¼yklamak iâ¼ zikr edilir. Bu ikincisine, (Atf-ý beyâ¼cn) denir. Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ iki kimseye baba demektedir. Birisi, kendi babasý dediði, baba dediði þakasýdýr. Â¼câœ, belâœgat ve fesâœchat kâœâœidelerine gâ¼re, âcyet-i kerâ¼menin maâ¼nâcsý (Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ, Â¼zer olan babasýna dediði zemâ¼cn) demektir. Bâ¼yle olmasýdý, Kurâ¼n-ý kerâ¼mde, (Babasý zemâ¼cn) demeyip, (Â¼zere dediði zemâ¼cn) veyâœ (Babasýna dediði zemâ¼cn) demek yetiþirdi. Â¼zer, kendi babasý olsaydý, (Babasý kelimesi fazla olurdu.

Mâ¼sâœ aleyhisselâcmýn dâ¼ninin devâœ etdiði binsekizyâ¼z sene iâ¼inde, Tevrâœt â¼limlerinin hepsi ve Â¼sâœ aleyhisselâcmâœ havâœrâœleri ve bunlara tâœbiâœ olan papaslar, Â¼zerin asl baba olmayýp, Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn amcasý olduunu sâ¼ylenmiþlerdir. Tevrâœt ve Ýncâ¼lin deðiþdirilmeyen eski yazmalarýndan anlapýldýyña gâ¼re, Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn asl ismi Tâœruh idi. Baâœzy câœhillerin yazdýy gibi, Tâœruh kelimesi, Â¼zer isminin ibrâ¼cnâœ karpýlýy deðildir. Yaâ¼nâœ, ikincisi deðildir. Kurâ¼n-ý kerâ¼mde, Tevrâœt ve Ýncâ¼le uygun âcyet-i kerâ¼meler â¼okdur. Hindistâœndaki islâcm â¼limlerinde Rahmetullah efendi âœrahmetullahi teâ¼lâœ aleyhâœ, (Beyâ¼n-â¼l-hak) kitâ¼býnyn tâ¼rkâœ tercemesi, otuzuncu sahâœfes diyorki, (Nesh, yaâ¼nâœ Allahâ¼ teâ¼lâœnyn deðiþdirmesi, yalnýz emirlerde ve yasaklarda olur. Ýmâœ-ý Begavâœ, (Meâ¼tenzâœ) tefsâ¼rinde: Nesh, kýsas ve haberlerde olmaz. [Fen bilgilerinde ve hesâœb ile bulunan bilgilerde de olmaz.] Yalnýz, emr ve yasaklarda olur, demektedir. Nesh; emr ve yasaklary deðiþdirmek demek deðildir. Bunlaryn yâ¼râ¼rlâ¼k zemâcnlaryn bitdiðini haber vermek demektir. Kurâ¼n-ý kerâ¼m, Tevrâœtýn ve Ýncâ¼lin hepsini deðil, birkaç yerini nesh etmiþ, yâ¼râ¼rlâ¼kden kaldýrýpdyr. [Birinci kýsm, otuzbeþinci maddedeki yirmiikinci mektâ¼bun sonunda da, nesh hakkýnda bilgi vardýr.] Bu âcyet-i kerâ¼meyi, bu bakýmdan da, teâ¼vâœ etmek lâœzým gelmektedir.

Bekara sâ¼resinde, Yaâ¼kâ¼b aleyhisselâœma, Â¼ocuklarynyn (Ve senin babalarýn Ýbrâ¼hâ¼m ve Ýsmâœâœ ve Ýshâœ dedikleri meâclindeki yâ¼zotuzâ¼â¼ncâ¼ âcyet-i kerâ¼meden, Ýsmâœâœ aleyhisselâcmýn, Yaâ¼kâ¼b aleyhisselâcmýn olduú anlapýlmakdadýr. Hâœlbuki, Yaâ¼kâ¼b âœaleyhisselâcmâœ, Ýshâœ âœaleyhisselâcmâœýn, bu ise, Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœ da, Ýsmâœâœ âœaleyhisselâcmâœýn kardepidir. Bu hâœlde, Ýsmâœâœ âœaleyhisselâcmâœ amcasýdýr. Demek ki, Kurâ¼n-ý kerâ¼mde amcaya, baba denilmektedir. Arabâœnin â¼epidli iâ¼gatlarynda, amcalara, babasý denildiði, tefsâ¼r kitâœblarynda, bu âcyetin tefsâ¼rinde yazýlýdýr. Peygamberimizin âœsallallahâ¼ aleyhi ve sellemâœ bir kâœ ve amcasý Ebâ¼ Tâœlib ve Ebâ¼ Lehebe ve Abbâœsa â¼ok defâœa baba dediði, kitâœblarda yazýlýdýr. Her milletde, her lisâœ zemâ¼cn, amcalara, Â¼vey baba ve kayýn pederlere ve her hâœmâœ ve yardýmcýya baba denilmesi âœdet hâœlindedir. Hem de Â¼zer, Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœýn hem amcasý, hem de Â¼vey babasý idi. Fâœrâ¼zâœbâœdâœ de, (Kâœmâ¼s)da bildirerek: (Â¼zer, Ýbrâ¼hâ¼m âœaleyhisselâcmâœýn amcasýnyn ismidir. Babasýnyn ismi Tâœruhdur), diyorki. Din kitâœblarynyn beyâœnyn karpýsýnda, (Â¼zerin amca olmasý kavli zaâœfdir. Kuvvetli kavle gâ¼re, Â¼zer babasýdýr) demek, zaâœf ve âœ sâ¼zdâ¼r. Â¼limlerin sâ¼zlerindeki inceliði anlamamak olur.

(Beydâ¼vâœ) tefsâ¼rinde, Enâ¼m sâ¼resinin yetmiþdâ¼rdâ¼ncâ¼ âcyet-i kerâ¼mesine, gâ¼râ¼ndâ¼ðâ¼ gibi maâ¼nâc etmemesi, [ve (Râ¼h-ul-beyâ¼cn)da bu âcyet-i kerâ¼meye ve Tevbe sâ¼resinin yâ¼zonbeþinci âcyetine yanlýp teâ¼vâœ yapýp bir sened olamaz ve mâ¼fessirlerin, muhaddislerin, mâ¼tekellimâœnin ve Sâ¼fiyye-i aliyyenin sâ¼z birliðini bozamaz. Â¼â¼nki, Kurâ¼n-ý kerâ¼min hakâœkâœ tefsâ¼rini yapan, doðru maâ¼nâcsýný veren, ancak Muhammed âœaleyhisselâcmâœ þerâ¼fleridir. Eshâœb-ý kirâœmdan âœradýyallahâ¼ teâ¼lâœ anhâ¼m ecmaâœnâœ ve Tâœbiâœn-i izâœmdan hiâ¼þ ipitince, Â¼zerin, baba olduunu hâœtyrlaryna bile getirmeyip ve sâ¼ylenmemiþdir. Amcasý olduunu anlamýplardýr. Ehl-i sâ¼nne iâœtikâœdý bâ¼yledir.

(Fetâœvâœ-i Hayriyye) sonunda buyuruyor ki, [(Kâœmâ¼s)da diyorki, Â¼zer, Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn amcasýnyn adýdýr. Babasýnyn ismi Tâœruhdur. (Tâœrâœh-i Hanbelâœ)de, Ýbrâ¼hâ¼m bin Tâœruh diyorki, Â¼zer, Tâœruhun adýdýr diyorki. (Celâœeyn) tefsâ¼rinde, âcyet-i kerâ¼medeki Â¼zer ismi iâ¼in, Tâœruhun lakabýdýr, yaâ¼nâœ soyadýdýr diyorki. Ýbni Hacer, (Hemziyye) þerâ¼f (Â¼zer kâœfir idi. Bunun Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn babasý olduú, Kurâ¼n-ý kerâ¼mde bildiriliyor. Kitâœbly olan Â¼mmâ¼ Ýbrâ¼hâ¼m aleyhisselâcmýn â¼z babasý deðildi, amcasý idi diyorki. Â¼â¼nki, Arablar, amcaya baba derler. Kurâ¼n-ý kerâ¼mde

amcaya baba denilmiþdir. Yaâ€™TMkÂ»b â€™œaleyhisselâ€™mâ€™• iÂŒin (Baban Ýbrâ€™chÂ€™min ve Ýsmâ€™câ€™â€™TMÂ€™lin Rabbi) buyuru. Ýsmâ€™câ€™â€™TMÂ€™li â€™œaleyhisselâ€™mâ€™•, Yaâ€™TMkÂ»b aleyhisselâ€™mâ€™yn babasý deðildi, amcasý idi. Â,limlerin sÂŒizleri birbirine u þerÂ€™flere uymak iÂŒin, Âçyet-i kerÂ€™meyi teâ€™TMvÂ€™li etmek vÂœcib olur. Beydâ€™cvÂ€™ ve þapkalarý tesâ€™chÂ€™li ederek, Âçyet-teâ€™TMvÂ€™li etmemiþlerdir) diyor].

AbdÂ€™li-Ehad NÂ»rÂ€™ efendi, ResÂ»lullahýn ana ve babasýnýn mâ€™slimâ€™cn olduklarýný isbâ€™ct iÂŒin ayrýca bir risâ€™cle yazmý risâ€™cle tÂ€™rkÂŒe olup, onsekiz sahâ€™fedir. SÂŒleymâ€™cniyye kÂŒtâ€™bhÂ€™cnesi Esâ€™TMad efendi kýsmýnda [3612] numarada mevcÂ»ddur.

Ýmâ€™m-y SÂŒyÂ»tÂ€™ â€™œerahmetullahi teâ€™clâ€™c aleyhâ€™• (Kitâ€™cb-ÂŒd-derc-il-mÂŒnÂ€™fe) kitâ€™cbýnda, Â,zerin, Ýbrâ€™chÂ€™m a babasý olmadýðýný, amcasý olduðunu vesâ€™kalarla isbâ€™ct etmektedir. Bu kitâ€™cb, SÂŒleymâ€™cniyye kÂŒtâ€™bhÂ€™cnesinin (ReÂŒli-kÂŒttâ€™cb Mustafâ€™c efendi) kýsmýnda, [1150] numarada vardýr.

(Envâ€™r-ÂŒli-Muhammediyye)de diyor ki, hazret-i Alîâ€™nin â€™œeradyallahÂŒ teâ€™clâ€™c anhâ€™• bildirdiði hadâ€™s-i þerÂ€™fde, (Â,d aleyhisselâ€™cndan babam AbdÂŒllaha gelinceye kadar, hep nikâ€™hlý ana babalardan geldim. HiÂŒþbir babamýn nikâ€™hsýz, yaâ€™TMnÂ€™ zinâ€™c ile ÂŒocuðu olmadý) buyuruldu. ResÂ»lullah â€™œesallallahÂŒ aleyhi ve sellemâ€™•, Adnâ€™na kadar olan yirmi ismini bildirdi ki, þunlardýr:

ResÂ»lullahýn â€™œesallallahÂŒ teâ€™clâ€™c aleyhi ve sellemâ€™• babasý AbdÂŒllahdýr. AbdÂŒllahýn babalarý sýra ile, AbdÂŒlmutt Hâ€™þim ve AbdÂŒ-Menâ€™f ve Kusayy ve Kilâ€™cb ve MÂŒrre ve Kâ€™câ€™TMb ve LÂŒveyy ve Gâ€™clib ve Fihri ve Mâ€™clik ve Nadr ve Kinâ€™cne ve Huzeyme ve MÂŒdrike ve Ýlyâ€™cs ve Mudar ve Nizâ€™cr ve Meâ€™TMadd ve Adnâ€™cn. Bunlarýn hepsi, kitâ€™cbýmýzýn so harf sýrasý ile yazýlarak, kýsaca bilgi verilmiþdir.

(Fusâ€™s) þâ€™crihi AbdÂŒllah-y RÂ»mÂ€™, (Metâ€™cliâ€™TMun-nÂ»r) kitâ€™cbýndaki ecdâ€™d-y PeygamberÂ€™yi tezkiye yazýlarý (Niâ€™TM kitâ€™cbýmýzda neþr edilmemiþdir.

Ýsliâ€™mÂ€™ ilmlerin, Tefsâ€™r ve Hadâ€™s ve Fýkh ve Tesavvuf kýsmlarýnda derin bilgisi olan ve ÂŒok kýymetli kitâ€™cblarý ile insar bÂŒyÂŒk hizmet eden, ebedâ€™ seâ€™TMâ€™det yolunu gÂŒsteren, Senâ€™cullah-y Dehlevâ€™ [Pâ€™cni-pÂŒtÂ€™] hazretleri, (Tefsâ€™r-Mazherâ€™)nin birinci ve ÂŒâ€™ncÂŒ cildlerinde buyuruyor ki, Enâ€™TMâ€™m sÂ»resindeki (Â,zer) kelimesi, (Ebâ€™hi) kelimesini beyâ€™nydýr. Â,zerin, Ýbrâ€™chÂ€™m â€™œaleyhisselâ€™mâ€™•ýn babasý deðil, amcasý olduðunu bildiren haberler dahâ€™c doðrudur. A amcaya baba denilir. Kurâ€™TMâ€™n-y kerâ€™mde de, Ýsmâ€™câ€™â€™TMÂ€™li â€™œaleyhisselâ€™mâ€™•a, Yaâ€™TMkÂ»b â€™œaleyhisselâ€™mâ€™• amcasýdýr. Â,zerin asl ismi (Nâ€™chÂ»r) idi. Nâ€™chÂ»r, dedelerinin hak dâ€™ninde idi. Nemrâ»dun vezâ€™ri olunca, dâ€™nini dÂŒny deðiperek kâ€™fir oldu. Fahreddâ€™n-i Râ€™zÂ€™ ve selef-i sâ€™clihâ€™nden ÂŒoðu da, Â,zerin amca olduðunu, bildirdiler. Zerkâ€™nâ€™ â€™œerahmetullahi teâ€™clâ€™c aleyhâ€™•, (Mevâ€™hib-i ledâ€™nniyye)yi þerh ederken, Ýbni Hacer-i Hiytemâ€™nin â€™œerahmetullahi teâ€™clâ€™c (Â,zerin amca olduðunu, Ehl-i kitâ€™cb ve tâ€™râ€™hciler sÂŒzbirliði ile bildirmemiþlerdir) sÂŒzÂŒnÂŒ vesâ€™ka olarak yazmýþdýr. Ým SÂŒyÂ»tÂ€™, Â,zerin baba olmadýðýný, Ýbrâ€™chÂ€™m â€™œaleyhisselâ€™mâ€™•ýn babasýnýn Tâ€™ruh olduðunu, Ýbni Abbâ€™s â€™œ anhâ€™mâ€™câ€™• bildirdi, diyor. Ýbni Abbâ€™sýn bu sÂŒzÂŒnÂŒ, MÂŒcâ€™hid ve Ýbn-i Cerâ€™r ve SÂŒddâ€™, senedleri ile bildirmi Ýbni MÂŒnzirin tefsâ€™rinde de Â,zerin amca olduðu aÂŒýkca bildirildiðini yine SÂŒyÂ»tÂ€™ haber vermektedir. Ýmâ€™m-y SÂŒyÂ»tÂ€™ ResÂ»lullahýn, Â,dem â€™œaleyhisselâ€™mâ€™•a kadar bÂŒtâ€™n dedelerinin mâ€™slimâ€™cn olduklarýný bildiren bir risâ€™cle yazmýþ olmakla berâ€™ber, Muhammed bin Ýshak ve Dahhâ€™c ve Kelbâ€™, Â,zerin Ýbrâ€™chÂ€™m â€™œaleyhisselâ€™mâ€™•ýn babasý olduðu de Tâ€™ruh olduðunu sÂŒylediler. Yaâ€™TMkÂ»b â€™œaleyhisselâ€™mâ€™•ýn da, iki ismi vardý. Ýkincisi Ýsrâ€™câ€™li idi dediler. Mukâ€™c da, Â,zer, Ýbrâ€™chÂ€™m â€™œaleyhisselâ€™mâ€™•ýn babasý Tâ€™ruhun lakabýdýr dediler. Begavâ€™nin bildirdiði gibi, Atâ€™c, Ýbni Abb veriyor ki, ResÂ»lullah â€™œesallallahÂŒ aleyhi ve sellemâ€™•, anasýný babasýný merak etdi. Bekara sÂ»resinin yÂŒzondokuzuncu gelerek, (Cehennem ehlinin hâ€™linden sorma!) buyuruldu. Fekat, Ýbn-i Cerâ€™r, bu haberin kuvvetli olmadýðýný bildirdi. Eðer do dersek, Ýbni Abbâ€™s â€™œeradyallahÂŒ teâ€™clâ€™c anhâ€™• kendi zan etdiðini haber vermiþdir. Zanný da doðru olsa, anasýnýn bab Cehennemde olduklarý aÂŒýkâŒa bildirilmemektedir. Cehennemde olsalar da, yine kâ€™fir olduklarý sÂŒylenemez. ÂŒâ€™nki, mâ€™â€™TMminlerden de Cehenneme gidecekler olacakdýr. Hadâ€™s-i þerÂ€™fde, (Ben sizin en iyiniz olduðum gibi, babam da, babalarýnýzdan dahâ€™c iyidir) buyuruldu. (Tefsâ€™r-i Mazherâ€™)den terceme temâ€™m oldu.

(Uyâ»n-ÂŒli-besâ€™ir)de, (El-hazar) kýsmýnda bildiriyor ki: (Mâ€™clikâ€™ Âœlimlerinden kâ€™cdâ€™ Ebâ» Bekr ÝbnÂŒli-arabâ€™ â€™œera teâ€™clâ€™c aleyhâ€™•, ResÂ»lullahýn anasýnýn, babasýnýn Cehennemde olduðunu sÂŒylyen melâ€™TMâ»ndur buyurdu. Her mâ€™sl ResÂ»lullahý incitecek birþey sÂŒylemekden sakýnmasý lâ€™cýmdýr. Onu incitene AllahÂŒ teâ€™clâ€™c laâ€™TMnet etdi. Dedelerine k demekden dahâ€™c bÂŒyÂŒk incitmek olamaz!).

Â (El mâ€™stened)in, otuzÂŒâ€™ncÂŒ sahâ€™fesinde, (Â,zerin, Ýbrâ€™chÂ€™m â€™œaleyhisselâ€™mâ€™•ýn babasý olmadýðýný, ar imâ€™m-y SÂŒyÂ»tÂ€™ isbâ€™ct etmektedir. (Babam ve babam Cehennemdedirler) hadâ€™s-i þerÂ€™fi, Ebâ» Lehebin Cehennemde olduðunu bildirmektedir) demekde, yÂŒzyetmiþbeþinci sahâ€™fesinde, SÂŒyÂ»tÂ€™ye dil uzatan Alîâ€™-yÂŒkâ€™rÂ€™ye vesâ€™ka cevâ€™cb vermektedir. Bu sahâ€™felerinin tercemesi (Fâ€™cideli Bilgiler) kitâ€™cbýnýn (Din adamý bÂŒlâ€™cÂŒ olamaz) kýsmýnda yazý

Gelip bekâ€™c behâ€™crýndan, bu fenâ€™cda kýpý bulduk, atomlardan tâ€™c Arþa dek, þapýlacak ipi bulduk.

DÂŒþpÂŒp gurbet Âœlemine, þapkýn þapkýn dolapýrken, hasta rÂ»ha hayâ€™ct veren, teâ€™TMsÂ€™rli bakýpý bulduk.

Herbir sã¶zã¼ hakã©katdan haber verir Ã¢pýklara,
bã¼kã¼r, hayret diyã¸rýna, varan bir akýpý bulduk.

Ne kelã¸m o, ne bakýp o, aklýn ã¼stã¼ bir varlýk o,
onun ayak tozlarýný, kalb derdine apý bulduk.

Maddeleri inceleyip, temã¸pã¸ eyledik birbir,
hepsini ayný mã¸â€™mã¸rýn, dã¼zgã¼n bir yapýpý bulduk.

Atdýk herpeyi aradan, temizlendik mã¸sivã¸dan,
eserlerden, nakýplardan, Å¸ok bã¼kã¼r Nakkã¸pý bulduk.